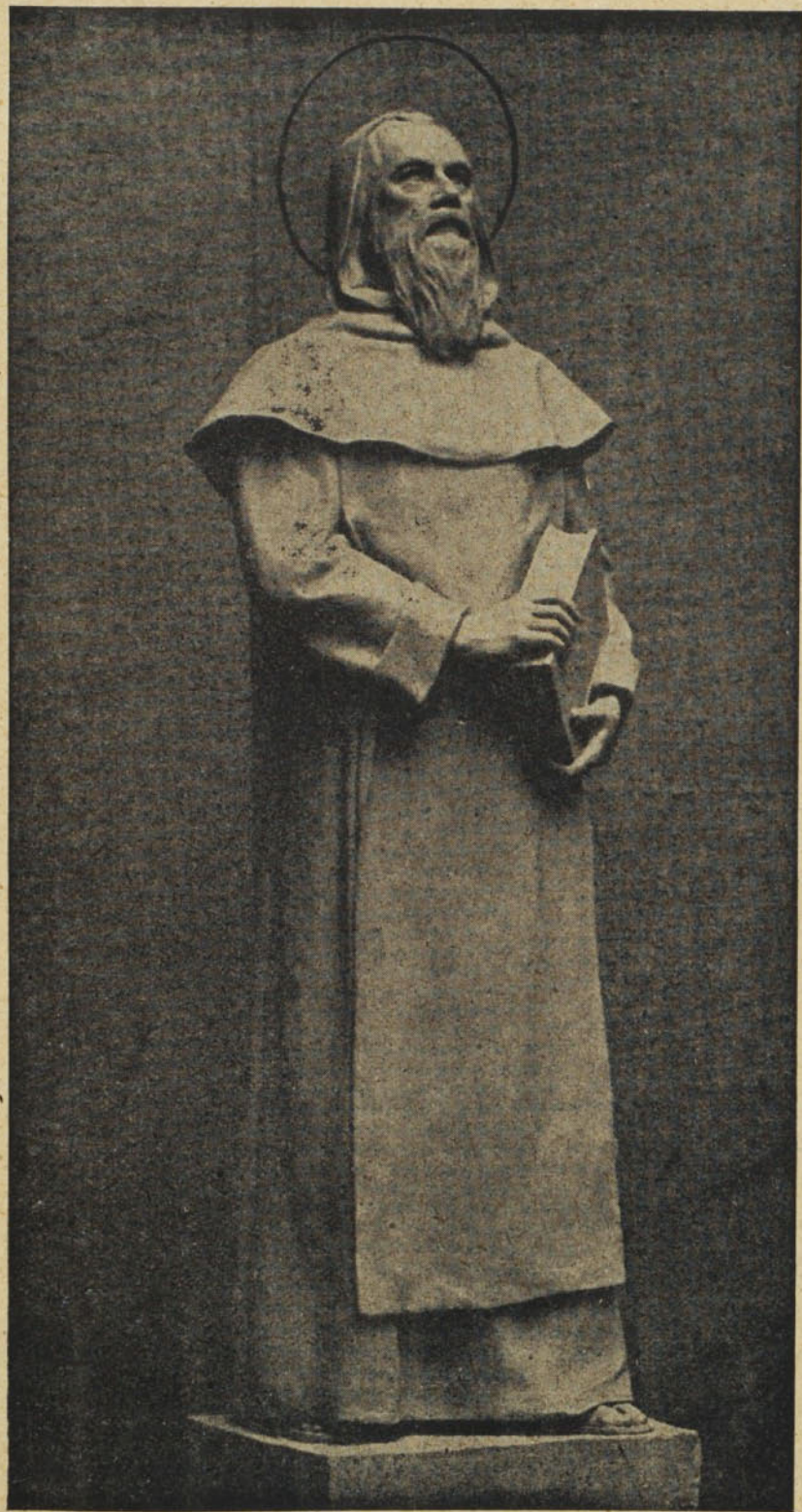

A FEHÉR BARÁT

20

A PÁLOSREND
ÉVNEGYEDES
ÉRTESÍTŐJE

Vastagh Éva: Boldog Özséb

TARTALOM:

Váth János: Virág Benedek — Virág Benedek epigrammáiból — Tarczai György: A muzsikus barát legendája — Horváth Józsefné: Az Úr imája — P. Gyéressy Ágoston: Hozzászólás — Sashegyi Sándor: A Hármass remete-barlang kapcsolata Árpád fejedelem sírjával — Nemzetünk Szentélyében — Fráter Jácint: Ferences Liturgia — Pünkösdi búcsú pálos Szentkúton — P. Chaminade: A tökéletes Mária-tisztelet — ifj. Györffy Gábor: A Fehér Barát — Beküldött könyvek — Pálos krónika — Szerkesztői üzenetek

A FEHÉR BARÁT

Megjelenik március, június, szeptember és december hónapokban. **A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE**
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 1 PENGŐ

Felelős szerkesztő és kiadó a Pálosrend képviselőjében:
BARANYAY LAJOS, p. prelátus. Szerkeszti és kiadja a Rend megbízásából: P. GYÉRESSY ÁGOSTON, pálos. SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, XI., PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468—550. KIADÓ-
HIVATAL: Budapest, VIII. ker., Pál-utca 3. Csekkszám: 48004.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

SUMONYI
TÓGAZDASÁG
HALKERESKEDÉSE

Budapest, IX., 1. számú Központi Vásárcsarnok.

Legolcsóbb alumínium érmek, szobrok, szentképek,
keresztek, térdeplők

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest,
IV., Ferenciek-tere 3—4. szám.

69 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebbi tem-
plomberendező és zászlóké-
szítő vállalatánál.

Budapest, IV. ker., Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863.

Telefon: 183-344.

Az influenza és rheuma
szuverén gyógyszere a

**CAUSYTH-
TABLETTA**

Cyclohexatrienpyridinsulfo-
savas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

villanyszerelési cikkek,
radiók, vill. háztartási
cikkek. TURUL izzó-
lámpa lerakat.

VIII., Baross-utca 48. sz.

Telefon: 131-219.

Mindennemű templomberendezés, Miseruhák.
Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

Megbízható beszerzési forrás:

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

150 áruháza az Országban.

Alakult 1892-ben.

Képeslapok, felajánlási

gyertyák, szép imakönyvek: a Sziklatemplom kegyeskerületében.

Virág Benedek¹ (1752—1830)

Irta: Váth János

A nagy költő halálának 111. évfordulójára.

Parasztfiúból nemesedett országos íróvá. Dióskálon született, Zala megyében. Szegény parasztyerek, ha tehetséges, mi legyen más? Pap, szerzetes. A kora lejárt annak, hogy kiverekedje «Tomori büszke vezér» útját az érseki székhöz. Tövisesebb, de glóriát termőbb lépcsőt járt Virág: lantosává, ébresztőjévé szegődött az eltespedt magyarságnak. Remete Szent Pál rendjébe lépett s Anyossal Fejérvárott együtt tanítanak. Anyos meghal a veszprémi sikertelen műtét alatt s a pálos rendet is felosztatja a kalapos király. Virág fejérvári tanár marad, rendje fehér talárjából kivetkőzve. Anyos hagyatékába, a Kreskai Imrével és Verseghyvel szerkesztett Énekek könyvébe Virág a zsoltárokat írta. A költészetet tartotta legalkalmasabbnak nyelvünk csiszolására.

Püspöke nyugalomba engedi s háromszáz forintot kap évi ellátás címén. De a szabadságot másik háromszáznál is többre becsülte. Pestre, majd Budára költözik. Nyomorog. Önérzete csak táplálta szükségletét. Leég s hónapokszám bolyong ismerős paptársai plébániáin. Fiatal író-tisztelői új lakást bérelnek neki, hol párduebörbe csavarta elgémberedett lábát s dolgozott nagy történelmi művén. Magabazárkózott büszkeségében nyomoráról nem szólt leghívebb tisztelőinek sem. Hogy meg ne bántásák érzékenységét, óbort, fát, élelmet loptak éléskamrájába. Ezzel így a nemzetnek vélték szolgálni. Munkáit kinyomatták s az összes példányok átengedését még fölőzték tiszteletdíjjal is. Napközben dolgozott, alkonyaton a Dunához sétált, vagy Pestre a jobbakhoz, akikkel

¹ Szemelvény a kitűnő író «Magyar katolikus szépirodalom» c. művéből (Kalocsa, 1933, második kiadás).

Virág Benedek.

együtt előkészítette Berzsenyi, Vörösmarty és a népiesek útját.

A franciás versektől az antik formákhoz szegődött és a triász külső bravúroskodásait kitöltötte értékkel, tartalommal. Az ódát Virág emelte a tökéletességig — magyarban és követőjének, hálás tanítványának, Berzsenyinek nem kellett vele küzködni. A törmeléket elhordta előle Virág.

Leveleken, gnómán, szatirán, epigrammán, mesén felül époszba is fogott.

Magyar Századában pártatlan igazságszággal tiport rá forrásai nyomán minden nemzetellenes bűnre a Habsburgokig. Így is akadémuskodott ama kor kivirágzásának is nyüge, a cenzura.

Vallásos irodalmunkat az énekeskönyv zsoltáraival gyarapította. «A nemzeti lélek tüzes ébresztője, a magyar Horác», a nagy római költő ódáinak lendületes páthoszával gúnyol, panaszkodik, de inkább lelkesít. Őkle soha se nyílt kérő tenyérre. Szózatain nevelkedett a protestáns Berzsenyi költeményeit kiadó hazafias katolikus kispapság, mikor az hasztalan próbálkozott az előfizetők gyűjtésével és könyvárus szerzésével. A pálos Virág házán protestáns rajongó hazafiak s a prédikátor Péczeli parókiáján katolikus szerzetesek, plébánosok gyűltek össze a nemzeti ügyet és nyelvcsinosodást tárgyalni. Áldassék emlékezetük!

Virág Benedek epigrammáiból

*Azt kérde-e, miért nem világos a versem,
Miért írok homályosan?
Miért nem akarom, ezt vagy azt, hogy érthessed,
Magyarábban itt kimondani?
Azért (neked mást szólni nem tudok mostan),
Mivel barátom vagy, Fidim.*
(Mentség.)

*Egy tyúkfi nagy fényességű gyöngyöt talált,
Melyet sokáig ide s meg oda hányt és vetett.
Az anya látta, mint vesződik fia, s reá
Kialtott: Hagyd oda; jobb biz egy tökmag
neked.*
(Tyúk és gyöngy.)

*Aesopus egy nagy tóhoz érvén, a halászt
Kérdé: Van-e sok hal itten? Egy sincs, mond
amaz.
Hogyhogy? Nagyok a kicsinyeket felfalták, s
mivel
Nem tudtak élni, magok is eldőglöttek.*
(Aesopus és halász.)

*Derék tavaszkor Pontyi, nagy hirű nevű
Poéta, a kakukmadártól kérdező:
Mikor fogynak meg a sok versgyártók? Mikor,
Mond a kakuk, Budán, vagy Pesten a zsidók.*
(Pontyi és kakuk.)

A muzsikus barát legendája

(3. folyt.)

Irta: Tarczai György

Szent Lőrinc kolostorának a templomában aznap maradt el először kétszáz esztendő óta a közösen végzett kompletórium. Másnap sem hangzott itt föl a közös zsolozsmák szaggatott éneke. Az öreg szerzetesek minden idejét a kolostorban maradt gyámoltalanok gondozása emésztette föl s Angelusz testvér Kelemennel együtt nyugtalanul járt-kelt a templomban, amikor csak szerét ejthette, hogy legalább lássa, ha már a rajta való muzsikálást megtiltották neki, talán mesterektől remekbe készült, Mátyás királytól rendjének adományozott hatalmas orgonáját. Kelemennek is olybá tűnt föl a templom mennyezetéig tornyosuló muzsikáló szerzőszám, ezer sípjával, ötsoros billentyűs polcával, mint valami eleven csoda, pedig csak remegését érezte, valahányszor szélzsákjának emelőrúdját taposta. Nem csodálko-

zott, hogy Angelusz testvér minduntalan ott lebzsel, simogatja, cirógatja kezével billentyűit, törölgeti ezüst-sípjait bőrdarabbal, amelyet övébe dugva hordott. Az orgonánál azonban most, hogy nem rendelték a háta mögé s a templomban, mióta él, talán először tekinthetett szét alaposabban, jobban bilincseltek le figyelmét a festett és faragott képek, amelyek a falak minden tenyérnyi helyét, az oltár fölött álló apró tornyokkal ékes szárnyasalmárium s a falak fülkéit ellepték. Különösen a mellékhajók oldalfalába vágott fülkékben álló életnagyságú színezett alakok nézésével nem tudott betelni, amelyek mind a pálosrend fehér habitusát viselték s mintha valósággal elevenek volnának, oly élénken fordultak a főoltár felé, amelynek szárnyas fülkéjében a boldogságos Szűztől jobbra-balra remete Szent Pál és Szent Antal hasonló módon színes, de jóval nagyobb hatalmas alakja állott. A faragott képek, amelyek a két oldalhajó alacsony fülkéiben sorakoztak, a pálosrend azon századok folyamán elhunyt tagjait ábrázolták, akik szent életükkel váltak ki, vagy akiket az Egyház a boldogok karába iktatott. A főoltárhoz legközelebb állott egymással szemben Zoreád és Szent Benedek, a nyitrai híres remeték, a következő két-két templompillér között boldog Vác és Salamon, tovább Lukács atya, kezében a hársfaággal, amellyel Nagy Lajos király színe előtt megjelent és Ferenc atya, kezét a mellette álló szarvas agancsán nyugtatva, amelyet csodás módon elfogott volt. Ezek után Tamás atya következett, aki Mátyás királynak jövendőlt s Özséb atya, végül boldog Báthory László, akinek szobrával szemben még üres volt a fülke, valamint a következő kettő is.

Hogy most alaposabban megnézte mindezeket a szobrokat, Kelemen kíváncsian sietett Angelusz testvér után. Azt akarta tőle megkérdezni, hogy hová tűntek az alakok az üres fülkéből. Amidőn azonban a főoltár mögé került, egészen megfélekedett szándékáról. Angelusz testvér a kórus végén álló orgona polcánál ült, keze gyorsan járt föl és alá a billentyűkön s a néma sietve lopózott az orgonaház mögé, gondolván, hogy a barát nem tudott ráakadni s ő így akaratlanul megszegte kötelességét. Túl-buzgóságában, anélkül, hogy megkérdezte volna, szükséges-e, a szélzsák emelőrúdjára lépett s lenyomta azt. Az orgona egyszerre elemi erővel bűgött föl. Angelusz testvér riadtan hagyta félbe játékát s rohant az orgonaház mögé.

— Ki hagyta meg, hogy idejőjj? — fakadt ki a néma ellen. — Avagy nem tudod,

hogyan tilos orgonáznom, akárcsak nagypén-
tek volna?

S midőn a néma tétován meredt rá, ujjá-
val is megmagyarázta neki, hogy egyelőre
semmi keresnivalója az orgona mögött. Ez-
zel ismét visszaült a billentyűk mellé s foly-
tatta néma játékát. Fülében tisztán csendült
meg minden hang, a billentyűknek és a re-
gisztereknek megfelelően, amelyeket meg-
nyomott, illetve kihúzott s a lelkében rögtön-
zött korál elképzelt muzsikájának a káprá-
zatától csakhamar úgy szellemült át arca,
gyült ki a tűz szemében, mintha az orgona
valósággal szólna. Kelemen, aki meghu-
nyázkodva hagyta el helyét s állott Ange-
lusz testvér mellé, kerekre nyílt szemmel
nézte, mint peregnek szédítő futamban ujjai
a billentyűs polcon végig, jár-kél lába föl-
és alá a pedál bordáin. Csak most fogta föl
ésszel, hogy nagy a különbség munkájuk
között, amelyet az orgonánál végeznek s
határtalan csodálat töltötte be egész valóját
a barát iránt, akinek ujjai itt még gyorsab-
ban mozognak, mintha vele beszél s ujjai-
nak szédítően gyors mozdulatai itt alig-
hanem többet is és bizonyára oly fenséges
dolgokat jelentenek, aminőket ő soha sem
lesz képes fölfogni együgyű eszével. A barát
egészen elmerült képzelte muzsikájába s Ke-
lemen is ujjai játékának a nézésébe. Ez
utóbbi már rég meggyújtotta az orgona
polcán lévő gyertyákat, azonban egyikük
sem veszi észre, hogy már éjfél felé jár az
idő, ha a vérvörös derengés, mely kívülről
áradt be ablakain át, lassanként be nem
tölti félelmetes világával az egész templo-
mot.

Angelusz testvér föleszmélt s társával a
nyomában a kolostor nyílt keresztboltozatos
folyosóján termett, ahol majd hogy el nem
alélt a rémes látványra, mely a távolban
szemük elé tárult. Buda helyén valóságos
lángtenger úszott. Kísérteties fényében véges
végig vérvörös fénybe borult az ég. Az éj-
szaka sötétsége egészen széjjelfoszlott s csil-
lagai mind elhalványodtak. Angelusz test-
vér rémületében szinte kővé válva meredt
hideg verejtéktől gyöngyöző arcával a po-
kolian félelmetes, mégis oly gyönyörű képre,
hallgatta, mint sodor a távoli kolostor felé
egy-egy rémesen hangzó hangfoszlányt a
szél. A törökök százezernyi hada verte föl
diadalordításával a lángtengerbe merült,
néptelenné lett, hatalmas város környékét,
amelyet kifosztván, magának a Gellérthegy
alatt táborozó Szolimán császárnak tudta
nélkül gyújtottak föl.

Három napig piroslott az ég éjszakánkint,
homályosította el a lángoló város a nap-
fényben úszó ég ragyogó palástját füstjével.

A lombok sűrűjébe vesző kolostorban ha-
lomra gyült nyomorékok és gyámoltalan
gyermekek mit sem tudtak erről. A barátok
azonban, akik gondozásukra ott maradtak,
fölváltva jöttek ki ügyefogyott vendégeik
mellől a nyílt folyosóra és siratták a Kele-
mennel naphosszat ott ülő Angelusz testvér-
rel együtt a főváros vesztét. Negyednapra

Wang Su-ta: Nagyboldogasszony.

elült a füst s Angelusz testvér megkönnyeb-
bülő szívvel vitte hírül társainak, hogy a
királyi palota márványfalai, rézzel födött
tornyai sértetlenül merednek a magasba,
csillognak a reggeli napfényben. A vár felől
most naphosszat recsegő török muzsika fosz-
lányait sodorta a kolostor felé a szél: Szoli-
mán császár valamennyi táborig muzsikáját
egybegyűjtve diadalünnepét ülte a magyar
királyok székespalotájában...

Egy hét múlt el a kolostorban egyre gyön-
gülő rettegés közepette a tűzvész óta. Ange-

lusz testvér már negyednapja hiába fülett a kolostor nyílt keresztboltozatos folyosóján, az erdő susogásán kívül egy hang sem hallatszott sem a távolból, sem az egész hegyes-völgyes vidéken. Buda helyén a királyi vár fehérülő falai alatt óriási fekete folt ásított, a Szent Pál-völgyében kigyózó úton nyoma sem látszott embernek. A kétszáz ezer főnyi török had egy része a folyam partján Visegrád ellen vonult, zöme átkelt tükrén s a Duna és Tisza közére nyomult rablóhadjáratra. A Szent Lőrinc-kolostorába legföllebb a madár hozhatott volna hírt erről a barátoknak; az egész környék elnéptelenedett. Akik Budán, mint a magyarok közül nem egy, nem tudtak megválni a rögtől, amelyen születtek, azokat a török hurcolta el rabságba. Látván, hogy minden csöndes, ameddig szeme ellát, Angelusz testvér biztosra vette, hogy minden veszedelem is elmúlt kolostoruk fölött, amelyre a rengeteg mélyében a török nem akadt rá. Öreg társai is osztoztak véleményében s megengedték neki, hogy halk módon ismét kedve szerint orgonálhasson. A muzsikusz barát bőven élt az engedelmével s a dallamok özönében, amelyekben lelke oly gyönyörűséggel elmerült, már-már egészen elfelejtkezett a sok gyötrelmről, a nagy rettegésről, amelyet a kolostorban rekedt társaival együtt, maga miatt, a falai közé fogadott s egyedül Isten kegyelmében bizakodó gyámoltalanok, főleg azonban mindennél jobban féltett orgonája miatt átszenvedett.

Csöndes, verőfényes őszi délután volt. A templom hajóiba, festett ablakain át ezernyi színre törve ragyogó sugárkévekben ömlött be a napfény. Angelusz testvér, aki már egy óránál tovább ült egymagában a kórusban s játszott egyhuzamban az orgonán, egészen elmerült a végtelen melódiába, amelyet Isten jóságáról töprenkedve rögtönzött s amelyet halk, elfojtott zengése ellenére is mesteri árnyalással csalt ki hatalmas hangszeréből. Egyszerre azonban, mintha a pokol ördögei szabadultak volna el, iszonyú dörömbölés fojtotta el a fönséges harmóniában magasra törő, egybeolvadó futamokat. Angelusz testvér leugrott polcáról s dobogó szívvel rohant a templomnak a szabadba nyíló, jól elrekesztelt vaspántos kapujához s amint kulcslyukán keresztül nézett, elhült ereiben a vér: egész tömeg marconaképu, torzonborz turbános alak tödült föl a lépcsőn a dörömbölők nyomába s rontott neki csatabárdjával a kapunak, hogy bedöntse. Szolimán seregének utóhadából portyázott még egy párszáz főnyi csapat Buda környékén, az erdőben netalán elrejtett zsákmány és emberek után kutatva.

Az orgonaszó a hegynyereg tetején az erdő sűrűjébe rejtett kolostor nyomába vezette a rablásra szomjas pogány csordát, amely a templomhoz vezető utat elérve, egyenesen arra nyíló kapujának rontott.

Angelusz testvér a kapura egyre sűrűbben lezuduló baltacsapások recsegő lármájában egészen megfélemedezett társairól, akik a kolostor legszélsőbb szárnyában vendégeik ápolásába elmerülve mit sem hallottak. Csak orgonájára gondolt, amelyet ezüstsípjai kedvéért alighanem rombadönt a pogány, ha behatol. S orgonájára gondolván, szíve csodálatos bátorságra gyulladt. Körülnézett, nem akad-e fegyver, amellyel a pogányokra ronthatna. Csak a gyertyák meggyújtására szolgáló kanócos pálca akadt kezébe s mire az ajtó nagy robajjal beomlott, bátorsága is odalett. Halálrémülten osont a templom pillérei mögé, rohant túlsó oldalára. A pálosrendű szentek faragott képe most is mosolyogva nézett le rá a fülkéből s Angelusz testvér rémületében esztét vesztve, jobb menedékre nem talált, mint egy ilyen fülkére, amely a Báthory László atyáéval szemben üresen állott. S alighogy a kanócos bottal kezében beléje lépett, egymás hátán özönlöttek a templomba a torzonborz törökök. Veszekedő lármájuk egyszerre lecsöndesült a csillogó pompa, a festett képek, az eleve neknek tetsző s fönséges nyugalomban álló színes szobrok láttára, amelyek a hajókat mindenfelé ellepték. Angelusz testvér maga is kővé dermedten, szívdobogva nézte fülkéje mélyébe húzódva, mint csoportosulnak kíváncsian egy-egy szobor körül, kerülgetik babonás félelemmel. S szívét már-már elfogta a remény, hogy a szobrokkal egyetemben neki sem lesz bántódása. A törökök azonban tudatára ébredvén, hogy ezek a nem e világból valóknak látszó alakok fából vannak, lármásan kitörő dühvel rontottak csatabárdjaikkal egymásután rájuk. Angelusz testvér kétségbeesetten sóhajtott föl Istenhez s keresztülvillanván lelkén, hogy alighanem az ő muzsika iránti mohósága zúdította e veszedelmet kolostorára, csöndes megadással szívében várta a vértanui halált. Báthory László atya szobrát darabokra vágdalván, az ő fülkéjéhez fordult a képromboló csapat. Angelusz testvér önkénytelenül orgonája felé meredt utolsónak vélt pillantásával s amidőn látta, hogy néhány török egymás hátán kapaszkodik föl az ezüstsípok felé, megfélemedezett mindenről, ami az imént lelkén keresztülcikázott s a rablók lármáját túlharsogva, fölkiáltott:

— Ne bántsd az orgonát, istentelen fajzat!

A fülkéjéhez közeledő muzulmánok ijed-

ten hőköltek vissza s látván, hogy az egyik szobor megelevenedett, rémes ordítással rohantak kifelé. A többiek nem tudván, mi történt, szintén a kapu felé tódultak s amidőn Angelusz testvér csodás bátorságra kapva, fölemelt botjával kezében, lángoló szemekkel, lassú, de öles léptekkel feléjük tartott, veszett ordításra kelve, egymás hátán nyomultak ki, ugráltak le a templomról levezető lépcsőn s szaladtak tovább az erdőbe vezető úton.

Csak amire végkép eltűntek szeme előtt, eszmélt föl a barát s roskadt térdre a szabad ég alatt, hogy Istenhez fohászkodjék. A következő pillanatban ismét talpra állt s a kolostor nyílt folyosójára rohant, hogy az ellenség távozásáról alaposabban meggyőződjék. Alig állt ott hallgatózva pár percig s végkép elhalt a zaj, amellyel a hanyatt-homlok tovaszaladók fölverték az erdő csöndjét s kisvártatva lenn a völgy alján az erdőn túl egyre tovább száguldozó porfelleg hirdette, hogy a török had aligha áll meg a Dunáig.

Angelusz testvér arcára egyre szélesebb mosoly ült, szemében könny csillant föl s boldogságában talán sírásra is fakad, ha a templom kórusának az ajtaján keresztül végre meg nem üti fülét az orgona szuszogása, amelynek szélzsákját a szentély homályában a süketnéma Kelemen a történetek legkisebb sejtelve nélkül még akkor is taposta, amidőn a muzsikus barát a folyosóról odarohant, hogy örömeiben a nyakába boruljon.

— Persze! — mormogta a barát, megállva hűséges társa mögött, aki kezét a fölötte levő kampókba akasztva, fejét lehajtva, egész odaadással végezte föladatát. Nem húztam el a szélzsák mögül s ő azt hiszi, hogy még most is játszom!

Már-már vállán volt a keze, amidőn újabb gondolat villant föl a lelkében s Angelusz testvér Kelemen nem zavarva, lázasan kipirult arccal az orgona billentyűs polcához rohant. Szemében ismét föllobogott a tűz, amint legkedvesebb helyére ülhetett. Keze végigfutott a regiszterek során; lába a pedálba, ujjai a billentyűk ötszörös sorába mélyedtek s az orgonán elemi erővel, a futamok szédítően káprázatos hullámaiba olvadva a Te Deum fönséges dallama hangzott föl. Az öreg flóták harsogó zenéje, a teljes erővel fölzendülő sípok minden árnyalatban megszólaló káprázatos zengése diadalmasan tört keresztül a templom meg-megrezzenő hatalmas falain át, hatolt be a kolostor második elzárt udvaráig.

A refektóriumban s a keresztboltozatos folyosókon szerteszét heverő nyomorékok-

nak olybá tetszett, mintha a mennyekből szűrődnek alá a búbajos muzsika s a gyerekek nyomában, akik a meglepetten a templomba siető barátok után osontak, azok is egymásután fölkerelkedtek s ki mankón, ki a földön csúszva, a templom kórusába lopóztak.

Angelusz testvér öreg társai elálmélkodva néztek templomuk bedöntött kapujára, tekintettek végig hajóin, amelyek tele voltak a dulás nyomaival, meredtek csodás rajongással a muzsikusra, aki a főhomlokzat rózsablakán keresztül szűrődő búcsúzó napfény sugarainak özönében, átszellemült arccal mélyedt játékába s olybá tűnt föl, mintha mennyei glória övezné alakját. Egyikük sem tudta, mi történt, csak sejtették, hogy valami rendkívüli és csodával határos dolog esett itt meg. S amidőn a muzsikus barát végül észrevette, hogy nincs egyedül s az orgona szavát meghalkítva újból a Te Deumra intonált, gyönyörű zenéjének s a hálának ég felé törő szárnyán egy szívvel, egy lélekkel hangzott föl az öreg szerzetesek, a köréjük sereglő gyermekek, tehetetlen nyomorékok ajkán Szent Ambrus himnusza.

(Vége.)

Az Úr imája

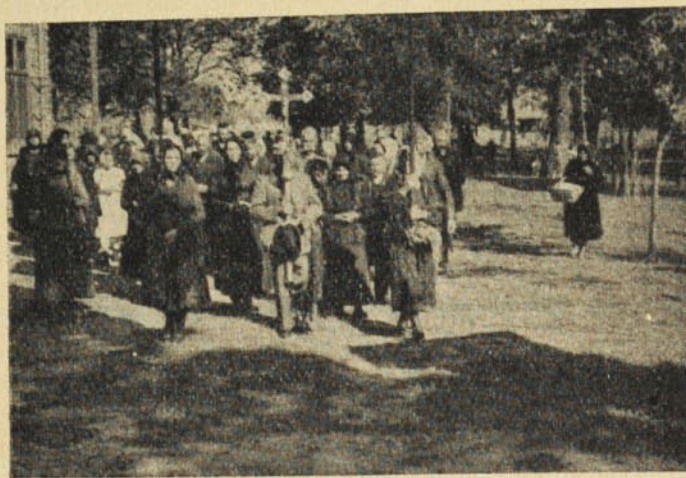
Irta: özv. dr. Horváth Józsefné

Az Úr imájáról, amióta megcsendült Jézus ajkán, számtalan magyarázat jelent meg. Bár tulajdonképpen minden egyes hívő megértheti magyarázat nélkül is az imák imáját, ennek ellenére rendkívül sok szépet és újszerűt fedezhetünk fel hozzáértő, ihletett magyarázók fejtegetéseiben. Sajnos azonban, nem minden magyarázat jut el e nemes célig. Akad olyan elmélkedés is, mely a szép, egyszerű és könnyen felfogható ima értelmét összekúsálja. Mint pl. Steiner Rudolf, antropozóf apostol (!) Miatyánk-tanulmánya, aminek a keresztény felfogáshoz ugyancsak kevés közé van. Az «apostol» még ábrával is tarkította zavaros magyarázatát: a Miatyánk értelmének «megvilágosítását». Az ábra felfelé csúcsosodó háromszöget mutat, alatta pedig négyszöget, ami — Steiner szerint — kabbalisztikusan jelképezi, hogy az ima első három fohásza a mennyek felé irányul, míg a következő négy fohász az alsóbb (emberi, földi) elemet képviseli. Steiner kísérletén erősen átüt a keresztény érzését sértő buddhista felfogás.

Ezzel szemben Karrer Ottó evangéliumi elmélkedéseiben, a hegyipatak ezüstös vizének kristályosságával csillogtatja meg az Úr

imájának minden szépségét és mélységes értelmét és ugyanúgy, mint a Hegyi Beszéd magyarázatának többi részlete, úgy az Úr imájának világos, könnyen érthető, úgyszólván népies elemzése is, szinte átvilágítja az evangélium szavainak misztikus értelmét.

Karrer azzal kezdi magyarázatát, hogy Máté evangélista, a vallásosság három cselekedetével összefüggőleg, az imáról szóló általános fejtegetései közé — mintegy közbeszúrás-ként — bemutatja az imádságok mintáját: a Miatyánkot, amely azonban minden valószínűség szerint, egy másik Jézus-élmény származéka. Ugyanis Lukács evangélista tudósítása szerint, az Úr ezt a gyönyörű imát nem mindjárt a nagyközönség előtt, hanem már előzőleg meghitt tanítványkörben tanította. Tanítványai egyszer látták

Szentkúti búcsúsok.

Őt imádkozni és ekkor ellenállhatatlan vágytól elkapva megkérték Őt: «Uram, taníts meg minket imádkozni, miképpen János is tanította az ő tanítványait». És az Úr ekkor mondotta el tanítványainak azt az imát, amely azóta hangsúlyozott értelemben neveztetik az «Úr imájának». De természetesen, ennek ellenére, szerves összefüggésben áll Máté evangélista nagy népoktatásával is.

A «Miatyánk» megszólításból és hét fohászból áll. Lukácsnál az ima még rövidebb és tömörebb, ami megemlékezésreméltó jele annak, hogy az élő vallásosság számára mily keveset jelent úgy a szóbőség, mint a forma! Mert, ahol a szellem veszi át az uralmat és lélekből fakad az ima, ott nem kell megmervednie külsőségekben és cifra szóvirágokban. «És ezért — figyelmeztet Karrer — a Miatyánk mintaima és Úradta-ima mivoltában, mindig és mindenkor megköveteli legeslegnagyobb tiszteletünket, mint ahogy az Egyház kezdettől fogva tiszteli is, beleiktatva a Miatyánkot szentmiséjének legünnepélyesebb részébe». Amelynél «szébbet nem szöhetnénk a mise-imádságok közé».

(P. Gyéressy Ágoston: «Boldogasszony mi séje».)

Ha tüzetesen vizsgáljuk a Miatyánk tartalmát, figyelmünket nem kerülheti el az a körülmény, hogy vallásossága mennyire közeláll az Ószövetség és a korabeli zsinagógák szelleméhez. De ez igazán nem csudálatos véletlen! Hisz elvégre, egyazon isteni szellem beszélt a prófétákból, mint most az Atya Egyszülöttéből. (Lásd Zsid. 1, 1.) Azonfelül Jézus, már zsenge ifjúságától kezdve, népének oktatását tűzte maga elé, úgyszólván életének átszellemült pillanataiban szinte önkénytelenül zsoltárszavak szöktek ajkára. Jézusnak még utolsó szavai is, a régi szentek imabeszédmodorában hangzottak el, úgy vérvé vált a Szentírás és annyira törekedett arra, hogy tanítványai és a nép előtt ne tűnjék mindama hagyomány lerombolásának, hanem beteljesítőjének, amelyek szentek voltak a nép szemében.

Már maga a megszólítás is: «Miatyánk a Mennyeiben!» a tanítványok fülében, a zsidók közös fohászaiból (pl. «a 18 áldás imájából») ismerős, meghitt szavak gyanánt csendültek meg. És az Istenhez intézett «Atya» megszólítás korántsem volt újdonság a zsidók számára. Istennek atyai szeretete talán soha meghatóbban és nagyszerűbben nem magasztaltatott, mint a próféták szájából. De hiába!... valami újszerű mégis lappangott abban a szellemben, mely úgyszólván lélekkel itatta át a szavakat, amikor Jézus ajkán csendültek meg! Mert most már nem csupán a «választott nép» tagjai, akiket a vérség és a föld köteléke fűzött egymáshoz, érezhették magukat Isten gyermekeinek, de kivétel nélkül minden ember, aki engedelmesen szegődik Isten akaratához. Valamennyien honfitársakká, Isten gyermekeivé válnak és közösen kell ápolniok az istengyermekség szellemét.

És melyek legyenek az imafohászok, melyeket Isten gyermekei küldenek Atyjukhoz? Mindenekelőtt az Úr magasztalására csendüljön a fohász! Hisz egyedül Isten, minden jámbor ember célja. «Szenteltessék, vagyis dicsértessék, dicsőíttessék a Te neved!» Egészen hasonlóan cseng a zsidó hitközség «kadisimájában» a fohász: «Dicsőíttessék és szenteltessék a Te neved a világon!» És a folytatás, melyet úgyszólván magyarázatként függesztettek a zsidó imához, is így hangzott: «És engedje uralkodni az Ő országát!» Azonban a mi Urunk ehelyütt is finoman érezteti meg a különbséget, mely az ő kinyilatkozását különválasztja a zsidó szellemtől, mert Jézus — mintegy magyarázatként — hozzáteszi imájában, hogy mint lesz megszentelve Isten neve és hogyan ér-

kezik el a mennyek országa: «Legyen meg a te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is!» Tehát nem holmi külső hatalomban, vagy uralomban rejlik a mennyek országa, hanem «bennetek», mint ahogy ezt más alkalomkor is kinyilatkoztatja: «Azonképpen kell nekünk Isten akaratát itt e földön uralomra engednünk, mint ahogy a mennyben a megdicsőült «Isten szolgái» az Úr akaratát egészen magától értetődően teljesítik.»

«Ha mármost — folytatja Karrer — a Miatyánk eddig átélmélkedett első részét lelki lényegében törekszünk átérezni, bizonyára rádöbbenünk pusztán már a szavakból is kicsendülő sajátos ünnepélyességre és hódoló tiszteletre. Igaz, hogy az «Atya» megszólítás, a gyermeki bensőség szava, ámde itt mennyei Atyánkról van szó, Akihez a gyermek nem közeledhet azonos síkon, hanem csakis a legmélyeségsébb alázatban. Ez a magasztos viszony szigorúan eltilt minden emberi bizalmaskodást, triviális éldelgést, teszem «Te drága, Te édes!» vagy hasonló kifejezéseket, melyek itt-ott előfordulnak többé-kevésbé ízléses magánimában, azonban soha, de sohasem kerülhetnek a Miatyánk tiszteletet parancsoló szavai közé, sem pedig a liturgiába. Az ember nem beszélhet oly édeskésen Ura-Istenéhez, mintha bábukkal enyelegne. A teremtmény szeretetének mérhetetlen távolság betartása van helyén mennyei Teremtője és Atyja iránt.»

De már a fohások formája is elárulja ezt a mérhetetlen tiszteletet. Hiszen tagadhatatlanul *formaszerinti kérések*, ámde az imádat szelleme lélekkel tölti be a könyörgéseket. A vallásos lelkületű ember, aki finoman figyel Jézusra, mint előimádkozóra, nem is merné Istent így aposztrofálni: «Atyám, szenteld meg neved, rendezd be országodat» stb. Ó, nem! . . . nem szabad azt a látszatot kelteni, mintha az Úr bárkitől is eltérne előírásokat bölcs rendelkezéseiben, hogy vajjon mit csináljon, mit nem? És íme! ezért van a nem közvetlen és tartózkodó forma: «Szenteltessék meg a Neved!» stb. Nem szabad Istennel szemben túlbizalmaskodónak lennünk, mintha talán bizony magától értetődő jogokkal rendelkezénék. Mi Istennek fogadott gyermekei vagyunk — és Ő a Mennyei Atya, az örök Fenség. Mi nem mondhatjuk: «Úram Isten, miért szemléled a világ zürzavarát ennyire közömbösen? Kelj fel és teremts rendet, itt van már a legfőbb ideje! A pogányság felemeli fejét — most taposd el őt, dicsőítsd meg nevedet, rendezd be országodat!» — Nem . . . és ezerszer nem! Így nem szabad beszélni! Nem mi, gyarló emberek uralkodunk a világon, egye-

dül Isten az Uralkodó! Ne a mi akaratunk teljesüljön, de mindig a Tied, Uram! Mi csupán alázatosan akarjuk kérni, hogy jöjjön el az Úr országa, amelyben ő nekünk kegyesen megengedi, hogy uralkodjék bennünk az ő akarata és hogy ő hasson általunk, hogy mások is higgyenek Benne és szenteljék az ő nevét — és minden egyebet, amit képtelenek vagyunk önerőnkől véghezvinni, azt bizzuk alázatos szívvel őreá, mert hiszen «Uram, Te vagy a Legdicsőbb, a Legnagyobb!» . . .

*

A Miatyánk-imádság többi fohásza is stílusosan kapcsolódik a «Miatyánk a mennyekben»-megszólítás tiszteletet lehelő hangulatához és egyúttal kidomborítják a vallásnak életemét: «a mennyei birodalomba és annak igazságába» vetett hitet, amelyet minden kereszténynek vallania kell. A hangulat kissé bizalmasabbá és közvetlenebbé alakul a következő részben. Az imádkozók most kívánságaikat tárják az Atya színe elé. Könyörgésük a mindennapi kenyérért, vétkeik megbocsátásáért, a kísértéstől és a gonosztól való megszabadításért száll az Égek felé. Ez egyik sem olyan új, még sohasem hangoztatott kérelem, mely Krisztus előtt talán emberajakról nem hangzott el, hisz az emberi szív közös vágyával mindenütt találkozunk, ahol csak ember imádkozik e Földön. Viszont mértföldnyi nagy a különbség szellemi vonatkozásban az Úr imája és minden más ima között, sőt erősen elütnek tőle még az ótestamentumi vallásosság ama formái is, amelyek — hogy úgy mondjuk — voltaképpen a Miatyánkkal rokonvonásokat tüntetnek fel.

Az ótestamentumi hívő a földi áldások egész garmadáját könyörögte az Ég Urától, amikor a «18 áldás» imáját rebegette el: «Ó, áldj meg Jahve, mi Istenünk minden jóval ebben az esztendőben, a gabona minden fajával és töltsd be a világot javaid teljességével!» Úgy-e, mennyivel szerényebben és áhítatosabban hangzik az egyszerű Miatyánk-fohász? «Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!» Az összövegben ez az alázatos szerénység még markánsabbul domborodik ki, ahol az «epiousios» kifejezést használják, ami annyit jelent, hogy «az élethez szükséges, azaz elegendő kenyér.» Ó, mily sokatmondó ez a pár szó! Értelmükből kiviláglik, hogy bár korántsem vallásellenes cselekvés mindennapi kenyerünkért könyörögni, — mint ezt túlzó misztikus «spiritualisták» állítják, akik véleménye szerint, egyáltalán nem egyeztethető össze a vallás szellemével, földi javakat kérni, — hisz az embernek élnie

kell, ha istengyermekeként akar élni! Viszont szigorúan véve, nincs többre igénye a napról-napra megújuló legszükségesebbnél, ami pedig ennél több, — bár szintén nem lehet egyszerűen rossznak deklarálni, kivált ha Isten rendjének megfelelőleg használják fel, — tehát a bőség, a felhalmozott felesleg, veszedelmet rejthet méhében. Az ember könnyen kerül a mammon karmaiba! Az evangéliumi szellemnek lelkileg az felel meg legideálisabban, ha külsőleg éppen hogy csak tűrhető a sorsunk, — ha küzdünk, ha alaposan verejtékeznünk kell, hogy átharcoljuk magunkat és családunkat az élet labirintusaiban. És ezért száll könnyörgésünk minden-napi kenyerünkért az Egek Urához!...

A vétkek megbocsátásáért való esdeklés sem újkeletű, sőt olyan idős, mint maga a bűn. Tehát — mint maga az emberiség! Ezúttal is az újszerűség a szellemben rejlik. És Isten jóságos kegyelme sem a zsidóságnál, sem pedig a pogányságnál, annyira határozottan nem lép előtérbe, mint e pontnál. És szembeötlik Isten megbocsátásának feltételeként, a mi megbocsátási kötelességünk felebarátaink, testvéreink iránt. Így hangzik az ima: «Bocsásd meg vétkeinket, miként mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek» — sőt a tendencia még világosabban érthető a pontos fordításban: «Miként mi is megbocsátottunk...» Ó, mily lehetfinomsággal adatik tudtára az emberiségnek, mely feltételhez fűződik Isten bűnbocsánata. Mert a sorok között világosan olvasható: ha nem fűz szeretet embertársainkhoz, akkor bizony hiába zarándokolunk az oltár elé és hasztalan minden könnyörgés kegyelemért. És Jézus nyomatékkaal függeszti az Úr imájához, a magyarázó 14. versben (megjegyezzük, hogy ez az egyetlen függelék, melyet maga Jézus fűzött a Miatyánkhoz): «Mert ha megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, megbocsát néktek is a ti mennyei Atyátok — ha pedig meg nem bocsátjátok az ő vétkeiket, a ti Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket».

A bűnbocsánat a multa, a megtörténtre vonatkozik — a kísértéstől való megóvás pedig a jövőre. A mult világosan megmutatta, mily gyatra, esendő emberek vagyunk és mily könnyen bonyolulhatunk olyan életkörülmények közé, amikor a Gonosz prédájává válunk. Jézus, az Igazság tanító-mestere, felébreszti bennünk a megismerést. A megismerés gyümölcseként száll előzetes könnyörgésünk Istenhez, mentsen meg a kísértéstől, óvjon meg a következő alkalomtól. De gyarló emberi mivoltunk nem engedi meg Istennek, teljes mértékben teljesíteni kérésünket és nem óvhat meg minden

kísértéstől (mely egymagában nem véték, hisz gyakran még jóra is vezethet), tehát arra kérjük az Urat, hogy legalább ingatag akaratunkat szilárdítsa meg, hogy a tulajdonképpeni bajtól: a Gonosztól megszabadulhassunk.

Ime, ez az utolsó könnyörgés szelleme! Az említett zsidó «18 imában» nagy általánosságban a hívek szabadulást könyörögtek a «nyomorúságtól...» A Miatyánk imában azonban, a szószerinti értelem és az egész összefüggés világosan elárulja, hogy csak a tulajdonképpeni nagy bajról: a *bűnről* van szó. A bűntől való menekülést, a bűntől való felmentést könyörögjük az Ég Urától, nehogy lelkünk helyrehozhatatlan kárt szenvedjen. Mert ha az Úr megvált a bűntől, akkor teljes a megváltás...

Több bibliakéziratban (és kiadásban is), a Miatyánk után egy függelék is találunk «Mert tied az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké, Amen.» Ugyanis az őskereszténység, ótestamentumi minták szerint, egyideig a közös ima befejezéseként ezt az ünnepélyes dicsszózatot hozzátette. Az ősegyházban nyilván nem akarták az imát a bűn komor hangulatában befejezni. Azonban a kiválóbb evangéliumi kiadásokban — pl. a Lukács-evangéliumban, — nincs ez a függelék. De azért az embereknek mindig üdvére szolgál, ha már egyszer kellő áhítattal belefogtak az Úr dicsőítésébe, hogy befejezésül szívükben megengedik utánavibrálni ezt a komoly dicsőítést is, majd Isten jóságába ajánlják lelkük üdvösségét — hogy beteljesedjék benne Isten Főlsége. És ilyen módon a befejezés is a megkezdés ritmusába lendül és végül a vallásos könnyörgések köre erőteljes «Amennel» zárul be. Igen... úgy legyen!...

Hozzászólás

Bulányi György: Magyarság és misztika című tanulmányához

Bulányi György: Magyarság és misztika címen megszívlelésre méltó tanulmányt írt a Vigilia 1941 májusi számába. Ehhez szeretnénk néhány reflexiót fűzni, mert rólunk, pálosokról is szó volt benne. Örömmel olvastuk azt a pár sort is, mert hasonló irányú és témájú írásokban idáig fájdalmasan kellett tapasztalnunk, hogy épp egyetlen magyar gyökerű rendünk csaknem hétszázesztendő működését úgyszólván teljesen figyelmen kívül hagyták íróink, pedig elképzelhetetlen, hogy ez a nagy idő ne hagyott volna semmi nyomot a magyarság

lelkének és műveltségének fejlődésében; számos jel és dokumentum tanuskodik ennek ellenkezőjéről, de bizonyára másfélszázados száműzetésünk az oka, hogy kutatóink csaknem teljesen megfélekedtek e rendről...

Ám, hogy a tárgyra térjünk, épp e rend ősi multjának kutatása közben dobbanhat elénk mint az állítólagos földszagú magyar józanság s «túlzó» misztika- és metafizika-mentesség eleven cáfolata: a Pálos-rend keletkezése a XIII. században tisztára kontemplatív talajon, a rendi fegyelem szigorúsága, mely a karthauziakéval vetekedve, azok rendi kiváltságait is biztosította tagjai számára, a pápák kegyessége folytán... Ime ez a rend mégis csak a vallásos magyar lélek legmélyéből sarjadt, a magyarság transcendentális vágyából és igényéből s hogy később oly nagy szerepet játszott a nemzet történetében, sőt hogy a külföldet is meghódította, mi mást bizonyít, mint hogy igazán mélyről jött s igazi lelki szükségletből fakadt. Prohászka Pílis-hegyén bolyongva megérezte e szent hegy misztikus jellegét, hol Boldog Özséb gyűjtötte össze — isteni látomástól ösztönözve — a szerte élő magyar remeteket. Ám ezen az egy csodás eseményen kívül alig találunk a rend számos szentéletű tagjai sorában misztikus megnyilatkozásokat s a szerzet is egyre inkább az aktív élet felé fejlődik, egyre jobban bekapcsolódva a magyar történelembe (s legszebb virágzását Nagy Lajos és Mátyás király korában érve el). Mohács katasztrófája után a rend másodvirágása már nem bontakozhat ki teljesen, mikor az eltörlés minden szép újraindulását eltiporja...

Összegezve tehát rövid áttekintésünket, igazolva látjuk Bulányi György finom megkülönböztetését, hogy a magyar lélek nem látszik eleve alkalmatlannak a misztikára, ám annak zavartalan kifejlődését (spanyol, vagy francia, vagy német mintára) sok minden késleltette és akadályozta, melynek legfőbb okát történelmünk viharos nyugtalan-ságában, emlékeink és hagyományaink barbár pusztulásában kell keresnünk. S ha feltűnő tényekkel s kiemelkedő egyéniségekkel nem is tudjuk mindig igazolni misztikus lelkületünket, alkalmatlanságunk hangoztatása annál is inkább igazságtalannak tetszik, mert ázsiai élményeink, parasztjaink ősi nyugalma, szófukarsága, természetszeretete valósággal «predesztinál» a kontemplatív és misztikus hajlandóságokra, bár a századok során inkább vérehullásával, mint nyugalmas szemlélődésével kellett védenie földjét...

Ezeket szerettem volna az értékes tanulmány margójára feljegyezni még.

P. Gyéressy Ágoston.

A Hármás remetebarlang kapcsolata Árpád fejedelem sírjával

Irta: Sashegyi Sándor¹

I.

Mint ismeretes, az egyetlen magyar szerzetességnek, a Pálos-rendnek története a Hármás remetebarlang táján, a jelenlegi Pomáz határában lévő csodás természeti szépségű Holdvilág-árok sziklafülkéből indult el. E helyütt a XIII-ik század derekán, közvetlen a tatárdúlás után, a világi életnek búcsút mondó magyar emberek remete-életre vonultak el. Még alig feledte el a magyar a tatárdúlás rémes szenvedéseit, mikor Özséb, volt esztergomi kanonok, lemondott egyházi rangjáról és minden vagyonáról és a pilisi remeték közé vonult s a Hármás remetebarlangnál telepedett le, hol a pilisi remeteket maga köré gyűjtötte.

A XIII. században megalakult Pálos-rend nagy és mozgalmas történetére a XVI-ik századi török hódoltság korában lezajlott mozgalmak pontot tettek. A rend történeti emlékei és helyei, kiváltképpen a Pilisben, teljesen elpusztultak, úgy, hogy azok felkutatása sem történhetett meg hivatalos úton. Az elmúlt századtól kezdve történe-szeinket és kutatóinkat kezdték foglalkoztatni a Pilisben lévő pálosok ősi emlékei, de az ezirányú kutatások és irodalmak helytelen mederbe terelték a pálos romok és a Hármás remetebarlang helyének megállapítását.

Még ma is ismeretlen az az indító ok, hogy Özséb kanonok miért vonult vissza Esztergomból a Pilisben lévő Hármás remetebarlanghoz. Még rejtélyesebbnek látszik az, hogy miért éppen a Hármás remetebarlangot választotta ki annak helyéül, hová a remeteket egy táborban gyűjtötte össze. Esztergomhoz közelebb lett volna hasonló alkalmas barlang is a remeték részére. Ezzel a

¹ Mint ismeretes, a kiváló régész nemrég fedezte föl Árpád fejedelem sírját ama hármás barlangban, melyben Boldog Özséb és első társai remetés-kedhettek (l.: «A Fehér Barát» 1939 jún. és szept., valamint 1940 márc. számait).

Évekkel ezelőtt közölte már velünk Sashegyi Sándor e nagyszerű sejtelmét, mely íme csodás valóság lett. Ime a magyar Pálos-rend gyökerei igazán ősi humuszba nyúlnak: B. Özséb Árpád fejedelem sírjánál imádkozik és dolgozik egy új, szent és örök Magyarorszáért!

kérdéssel sokat foglalkoztak eddig kutatóink, sajnos, eredménytelenül.

II.

A Pomáz-környéki régészeti kutatásaim során igen sok olyan dolgra akadtam, melyek a közeljövőben, hiszem, hogy lázba fogják hozni egész Magyarországot. Ezekkel a kutatásokkal kapcsolatosan világosodott meg a Holdvilág-árok rejtély is, a remeték tartózkodásának helye, a Hármás remetebarlang rendkívül érdekes kérdése is.

Pomáz s annak környékén a honfoglalás-kor utáni időkben a Megyer-törzs települt meg s ott székelt a törzs feje is, Árpád fejedelem főembereivel. Ezen állítás az első pillanatban komolytalannak látszik, de a két-évtizedes történeti és régészeti kutatások ezt eredményezték s ma már több tudományos-sággal rendelkező szaktekintély nyilatkozata is ezt látszik igazolni a Pomáz s környéki romterület meghatározása körül. Lásd a Nagy-Budapest több számában elhangzott nyilatkozatokat.

A leglényegesebb e nagy kultúr-területen és romterületen a Holdvilág-árok rendkívül nagyjelentőségű sziklasír, mely a Hármás remetebarlang közvetlen közelében van. Ezen sziklasírt még 1927-ben fedeztem fel s annak nagy jelentőségére csak az elmúlt hetekben dr. Mészáros Gyula tanár úr hívta fel az ország tudományos köreinek figyelmét.

A szóban lévő sziklasír a népvándorlás korára tehető, még pedig hún vagy magyar eredetű. Az ott felfedezett rovásírás erre utal s azt igazolja, hogy ezen a helyen egy fejedelmi sír van.

Ha tisztázni akarjuk, hogy a magyarsággal kapcsolatba hozható-e a sziklasír, vagy csupán egyszerűbb, földbe-temetkezéstről kell beszélnünk, ismernünk kell a honfoglaló magyarság vallási kultuszát s csak akkor dönthetünk ebben az igen kényes kérdésben.

Ha az ősmagyarság vallási kultuszát ismerjük, látni fogjuk, hogy a honszerzők még az ősz hazából, vagyis a Kaspi-tenger mellékéről a szaszanida dinasztia, vagyis a perzsa vallás-kultuszhoz, Zoroaster tanáinak voltak követői s nem voltak bálvány-imádók, hanem egyistenhívők voltak s a tűznek, víznek és a napnak voltak imádói. Vallási kultusz-helyeiket pedig kiváltképpen erdőkben, folyók, patakok, források és vízesések közelében létesítették ott, hol a természet csodás alakulása egy felsőbbrendű személynek létezését igazolta.

Tudjuk azt is, hogy Árpád fejedelmet eltemették nagy tisztességgel egy pataknak forrása felett, mely patak kőmederben folyt alá Attila király városában, hol a magyarok

megtérése után templom épült, melyet Fehér Máriaként tiszteltek, vagyis Alba-Maria-ként neveztek. Lásd Anonymus-nál.

A Pomáz melletti felfedezett sziklasír rovásjelei azt igazolják, hogy ehelyütt fejedelmi sírral van dolgunk. Ez a sziklasír egy patak forrása felett van! Ez a patak kőmederben folyik alá... Arra a helyre, vagyis azon helyiségen át, melyben s környékén már a két-évtizedes feltárási munkák azt igazolták, hogy Sycambria, vagyis Attila városával van dolgunk.

Rövid történeti összefoglalás szerint a kép így alakul: ... Árpád fejedelem a Duna, Tisza közének elfoglalása után Pannonia meghódításához fogott és Megyernél átkelt a Duna vizén. Az átkelés után ott Attila városát birtokába vette, hol főbb embereit birtokokkal és várakkal ajándékozta meg. A tatai ütközet után Árpád fejedelem az Úrnak 907-es esztendejében nagy tisztességgel eltemettetett egy patak forrása felett, mely patak kőmederben folyik alá Attila király városában, hol a magyarok megtérése után egyház épült, vagyis az Alba Maria-eklézsia.

A szűkszavú krónikás-történeti adatok ma már pontosan rámutatnak a jelen Pomáz-környéki nagy romterületre és lelőhelyekre, de egyben a honszerző Árpád fejedelem sírjára is.

Ha a honfoglalást követő századoknak történetét vizsgáljuk, látni fogjuk, hogy még a tizenharmadik században is fel-fel-lángolt a Pilisben az ősi vallás iránt s annak visszaállítása érdekében egy-egy lázadás a rohamosan terjeszkedő kereszténységgel szemben. Ennek tulajdonítható, hogy 1184-ben telepítik le a környéken a Ciszterciarendet, hogy a Pilis erdeiben meghúzódott ősvallás kultuszát a rendi szerzetesek térítő munkásságukkal elfojtsák. Ez a kísérlet úgylátszik nem vált be. Hogy a térítési munka miatt nem hozta meg eredményét, ne annak tulajdonítsuk, hogy az ősi vallást követő magyarok törhetetlensége volt az oka, hanem legfőképpen annak, hogy az idegenből jött rendi szerzetesek, idegen nyelven a magyarságra hatást nem tudtak gyakorolni. Hiába volt a pilisi apátság minden buzgó erőlködése a magyarság megtérítése érdekében. A kereszténységet valló magyarság sem nézte jószemmel a pilisi ősvallás nagy kultusz-helyét, hol az ősvallást követők nagy tábora verődött össze s akiket bizonyos politikai célokul legtöbbszörre, mint demagógokat használtak fel a hatalomra törekvők. Egy nagy seb volt tehát a keresztény Magyarország testén, melyet hiába próbáltak véres lázadásokkal, harcokkal kiirtani, bizo-

nyos elemek pártfogása mellett újra és újra burjánzott az.

A honszerző Árpád fejedelem sírjának helye, az ősmagyarorszag vallási nagy kultusz-helye bevehetetlen várrá vált a kereszténység számára addig, míg a tatárjárás rémes pusztítása mind a két vallást követők lelki erejét meg nem törte. Ekkor jött el az az idő, amikor az ősvallást követők bevehetetlen fellegrát a pilisi remeték foglalták el s ott a hitükben megrendült magyarságot igyekeztek visszavezetni Istenhez a keresztény tanítások által. Semmisem változott, a hitben sem volt lényeges változás, hiszen az ősmagyar vallásban is az egy Istenség szerepelt, a lényeg, a győzelem azonban abban nyilvánult meg, hogy idegen papság helyett a keresztény magyar remeték lettek a szó-szólók, azok a férfiak, kik a tatárdúlás rémes szenvedéseit átélve, megrendülten vonultak vissza a világi élettől a Pilis rengeteibe.

Özséb esztergomi kanonok értesült a megtörtént dolgokról. A szívéen viselte a keresztény magyarság ügyét. Ez indította már a tatárjárás előtt is arra, hogy a Pilisbe vonul. Az idő elérkezettnek látszott, ezt tudta meg az Esztergomba el-eljáró remetéktől. Hogy a végtelen nyomorban és szenvedésben küzdő magyarság közé mehessen, csak egy lehetősége volt s ez lemondani rangjáról-vagyonáról, s mint remete élni s hirdetni Isten ígését a Hármás remetebarlangnál, az ősi vallásnak nagy kultusz-helyén, hová a magyarság zarándokolva járt hallgatva egy Atya intelmeit s tanításait. Ezek a magyar keresztény atyák rövid idő alatt csodákat művelhettek. Bizonyosság erre az, hogy az egész ország területén a Mecsekben, a Mátrában, de mindenhol, ahol az ősi vallásnak kultusz-helyei voltak, a magyar remete-rend kezdte meg áldásos működését.¹

IV.

Ott állunk a hatalmas sziklasír előtt, alattunk a kőmederben folyó erdei pataknak locsogása veri fel a csendet a mély szikla-ágyból, kőszáli sasok repkednek el felettünk s az ég azurkékje az erdei lombok között itt-ott láthatóvá válik. Valami furcsa érzés járja át lelkünket s úgy érezzük, hogy hazánk legszentebb helyén járunk, hol a magyar egyszer a legnagyobb veszedelmek idején egymásra talált, a honszerző Árpád fejedelem sírja felett Istent dicsőítve.

¹ Mennyire beigazolódik Tormay Cécile grandiózus látomásának, az Ősi küldöttnek szinte minden sora! (A szerk.)

Nemzetünk Szentélyében

A májusi koradélután csendesen úsztak a szelid báránnyfelhők a csodás pompában díszlő Szent Gellért-hegy fölött. A Dunán lomhán igyekeztek felfelé a megrakott hajók, hosszú uszályokat vontak maguk után. A galambok nyugtalanabban röpdösték körül a Sziklatemplom nagy keresztjét, nem tudták mire vélni azt a tömeget, amely már három óra tájban ellepte a templom előtti térséget. Május 22-e volt. Harmadéves jubileuma annak a világra szóló eseménynek, amikor mi magyarok emelhattuk magasra a térdelő világ szeme elé szentségmutatónkat s mi áldhattuk meg őt világrész népét a közöttünk rejtve, de egészen jelenlévő Krisztus-Kenyérrel. E nagy esemény jubileumára jöttünk akkor össze, hálát adni azért a sok-sok jóért, amit a Kongresszus jelentett mind szellemi, mind anyagi téren. Őszinte sajnálattal kellett látnunk, amikor 5 órára zsúfolásig megtömött templomteret fel kellett szabadítanunk Őexcellenciája Angelo Rotta pápai nuncius úr s a Főméltóságú Asszony, valamint a fenséges főhercegasszonyok fogadására. Hét órakor foglalta el trónját az Úr, a kongresszusi hatalmas Szentségtartóban s kezdetét vette az A. C. által előre elkészített és szétosztott mély, bensőséges, hálaadó s könyörgő ájtatosság. Dr. Hamvas Endre általános érseki helytartó köszöntötte nemzetünk szentélyében Őexcellenciáját, a Főméltóságú Asszonyt s gyönyörű elmélkedéseivel örökre felejthetlenné tette ájtatosságunkat. Közben végig a Szent Gellért-téren, a Ferenc József-híd budai hídfőjén, sőt magán a hídon is, hegyén-hátán tolongott a tömeg s együtt hódolt, együtt imádkozott, együtt engesztelt Krisztus, a nagy Király trónusa előtt. Én az ősz főpapot figyeltem. Amíg mi az elmélkedés szárnyain magasba szállottunk, Ő csendesen, nyugodtan imádkozott. Mozgó ajkain látszott, minden pillanatot ki akar használni, hogy közbejárjon Istennél e reábizott nyájért. Lassan, észrevétlenül suhant le a nap a nyugati hegyek mögé s nyomban kigyúlt a hegy ormán a kék kereszt hirdetni, hogy van még népünkben hit, égő, áldozatos, élő hit, amely a mi nagy magyar feltámadásunk legbiztosabb záloga.

—s —s.

Ferences Liturgia

Irta: Fráter Jácint

Nemcsak a Szeráfi Szent Ferenc Rendjéhez közelálló lelkek, hanem a liturgia minden szerelmese kitörő örömmel üdvözli a Ferences Misszálé magyar kiadását P. dr. Dám Ince O. F. M. gondos fordításában. Ezzel mindnyájunk számára könnyen hozzáférhetővé vált a ferences liturgiának az a rejtett s fölmérhetetlen értékű kincs-tára, melyet idáig jóformán csak szerzetes atyáik ismerhettek s élvezhettek.

Nem szabad felejtenuk, hogy valamikor úgyszólván minden egyházmegyének külön misekönyve volt s ép a ferences rend kedveltette s fogadtatta el később mindenütt az egységes római misekönyvet, vagyis a pápai udvar liturgiáját, melyet Szent Ferenc kívánságára követtek fiai. Ebből az általánosan használt római misszáléból ismert franciskánus szenteken kívül összesen **96 szentjének és 196 boldogjának** gyönyörű miséjét közli a «Ferences Misszálé». Micsoda káprázatos darabja ez Isten Országának, a Győzelmes Egyháznak! Liturgikus szépségéről és gazdagságáról nem is szólva...

Az általánosabb érdekű rendi ünnepek közül, melyekből néhányat a római misekönyv is átvett (Jézus Nevenapja, Szeplőtelen Fogantatás, Szent József, Sárlos Boldogasszony...), ki kell emelnünk a *ferences Mindenszentek ünnepét* (november 29.), (a Pálosrend november 6-án ünnepli összes szentjeit), *Szűz Mária és Szent József eljegyzését* (január 23.), *a szentkeresztúti titkokat* (március első péntekén), *Szűz Mária minden kegyelem közvetítését* (május 31.), a *Szent-sír ünnepét* (július 15.) és végül a *Boldogasszony hét örömét* (augusztus 22.), melyet a régi pálos misekönyv is ismert s ünnepelt.

Különös örömmel és büszkeséggel kell megemlékeznünk arról az *öt csodálatos Sequentiáról*, melyeknek páratlanul nehéz verstechnikájú sorait s pazarul csilingelő szépségeit olyan figyelemreméltó művészettel és hűséggel szólalatták meg magyarul ismeretlen ferences költők, hogy az Babits Mihálynak sem vált volna szégyenére. Ha szabad, leginkább P. Szedő Dénest O. F. M. gyanusítjuk a bravúros műfordítással, kinek egy Peckhamversét a Ferences Közlönyben a legirodalmibb folyóiratok is megirigyelhették volna. Csak sajnálni tudjuk, hogy a római misszálé az öt hivatalos Sequentián kívül, a többit kirekesztette liturgiájából, pedig mennyi és szebbnél-szebb ilyen himnusz ismernek régi pálos misekönyveink is...

Hálával és szeretettel köszöntjük hát a Ferences Misszálé magyar megjelenését s őszinte szívből kívánjuk, hogy minél többen s minél szomjasabban s minél boldogabban merítsenek ez üdvözítő forrásokból!

Pünkösdi búcsú pálos Szentkúton

Pünkösöd szombatján templomi zászlók erdeje alatt vége-láthatatlan sorokban indult meg az Alföld Mária-tisztelő népe Pálosszentkút felé. Vonaton, kocsin, kerékpáron, de főképpen gyalog mintegy 25 ezer ember hozta el örömét, bánatát az Alföld sokat szenvedő kún-magyar lakosságának legigazibb jóttevőjéhez — a szentkúti Boldogasszonyhoz. Az elsőnek érkezett nagyobb csoportot (mely «csak» 28 km-t gyalogolt) Ft. Pálos Pál szanki plébános személyesen vezette. A buzgó lelkipásztor étlen-szomjan beült egy még üres gyóntatószékbe és a késő esti órákig gyóntatta az egyre gyarapodó tömeget,

Pünkösöd Szentkúton.

— mikor is tekintettel a másnapi ünnepre — vissza kellett térjen plébániájára. Jézus Szive szerinti lelkipásztorhoz illő viselkedésén mind az egyházi, mind a világi hívek épülhettek. A szentkúti és a Pécsről, ill. Pestről Szentkútra jött pálos atyák a késő éjszakai órákig gyóntattak, s alig 3 órai pihenés után hajnali 4 órakor már ismét elfoglalták gyóntatószékeiket. Feledhetetlen látványt nyújtott az éjszakai gyertyás körmenet, a vasárnapi és hétfői nagy asszisztenciás szentmise, mely utóbbin dr. Rozsnyai Béla kiskunfélegyházi polgármesterrel élén a környezet katolikus intelligenciája szép számmal jelen volt. A zarándokok áhítatának s vallásos érzelmeinek felfokozásához nagyban hozzájárult Gál Antal kelebiai hittanár úr három lendületes beszéde. A nagyszerű rendezésért, a tömeg ügyes és tapintatos irányításáért elsősorban Kiss Ferenc A. C. elnök, Hornyik János kántortanító és Tapodi János érdemelnek elismerést és hálás köszönetet.

—br—

P. Chaminade :

A tökéletes Mária-tisztelet¹

Jézus:

1. Testvérem! Te szereted az én legszentebb Szűzanyámat és ez a szeretet boldoggá tesz téged. De még messze vagy attól, hogy olyan mértékben szeresd Őt, ahogy azt én kívánom tőled.

Szereted Őt, mert mindnyájan szeretjük azt, aki tisztaszívű és szép. Már pedig Ő a tisztaszívűség és a szépség eszménye.

Szereted Őt, mert mindnyájan szeretjük azokat, kik jószívűek és irgalmasak; és mert senki sem olyan jószívű és irgalmas, mint Ő.

Szereted Őt, mert anyádnak tekinted és mert minden gyermek szereti az édesanyját.

Szereted Őt, mert tapasztaltad a szeretetét és meggyőződted róla, hogy a segítségével sokkal könnyebben maradhatsz meg tisztaszívűnek és buzgónak.

Szereted Őt, mert könyvekből olvastad és szentbeszédekben hallottad, hogy az iránta való hódolat a legegyszerűbb mód arra, hogy biztosítsa üdvödöt és tökéletességre juttasson. Te pedig meg akarod menteni lelkedet s szentté akarsz lenni.

2. Mindezek az okok gyarapítják szeretetedet, tehát jók; de van egy mindezeknél kiválóbb is. Ezek ugyanis gyöngéd áhítatot ébresztenek Anyám iránt, de nem azt, amelyet Én benned látni szeretnék. Ez az Anyám iránti hódoló áhítat olyan nagy dolog, olyan áldásos Előtte és Elöttem, hogy te sem elégedhetsz meg ebben a közepszerűséggel, sem az elég jóval, de még a nagyon jóval sem, hanem a legtökéletesebbet kell elérned!

3. Tudod, hogy melyik a legtökéletesebb áhítat Mária iránt? Akár könyvekben kutatsz, vagy a szenteket kérdezed, akár a teológusoktól, vagy a legnagyobb Mária-tisztelőktől kérsz tanácsot, akik valaha éltek, sehol sem találsz olyan tökéletes áhítatot Anyám iránt, mint amelyre Én most tanítani akarlak: azt akarom Neked megmutatni, hogyan vehetsz részt te is Anyám iránti gyermeki szeretetemben.

Tanítványaim tökéletessége nem abban áll-e, hogy olyanok legyenek, mint Mesterük? Nem adtam-e példát nekik arra, hogy úgy cselekedjenek, mint én? ... Mondd, el tudsz-e képzelni Anyám iránt tökéletesebb lelkületet, mint amilyen az Enyém?

¹ Minden ismertetés és méltatás helyett egyszerűen közöljük ennek a gyönyörű könyvnek («Eszményem Jézus, Mária Fia» — Szalézi Művek, a 1.70 P) első fejezetét, mely a vallásos irodalomnak igazi eseménye. A legtökéletesebb Mária-tisztelet: Jézus Mária-tiszteletét fejtegeti megkapó módon. Új Kempisnek indul ez a könyv. De magasztalásunk helyett beszéljen maga. (A szerk.)

A Fehér Barát

Irta: ifj. Gyórfy Gábor

Állsz, mint a szikla, fehéren, ösmárványból faragva. Hallgatag vagy, mint a némaság, melyből egykor sarjadtál. Melyből őseid őse, Remete Szent Pál merített. Az ő némasága is pusztába kiáltott, de hangját meghallották a hegyek, a természet, a virágok, folyók és madarak. Hallgatták és értették, mert Isten lelkének ereje szállott beléjük. S megértették az emberek is ...

Állsz, mint a szikla. Hiszen sziklába vájták otthonodat is. A Duna kéklő csikja ott szalad lenn a drága völgyben, mely köré épült e város. E város szíve nyílt ki hét esztendeje előtted s bűnei fölé trónt emelt Neked. Száznegyvenöt-évi számkivetés után hazajöttél, hogy hófehéren és érintetlenül elrejtessd lelkedet a barlang Istentől vájt odujába, hogy teljesítsd hivatásodat.

Néma vagy és megközelíthetetlen. Úgy állsz ott, mint a bűnös szenvedélyek fölé állított Kereszt. Némaságod a legvilágosabb és legérthetőbb beszéd. Akik Istent értik, azok Téged is értenek. S milyen kevesen értenek! ...

A Keresztnek, melyet barlangod fölé emeltél, fenséges értelme van. A Kereszt Krisztus szellemiségének néma hirdetője. Jelkép, mely az Ég felé mutat. Nem messze Tőled ugyanazon hegyen Gellért püspök szobra áll. Magasra nyújtott kezében szintén ott villog a Kereszt. Te Magad is ezt ragadtad kezedbe, amikor hazajöttél száznegyvenöt év után, hogy az ősi földön a huszadik század bűnös nyomorúságában felemeld sok más társaddal együtt a Keresztet és azzal világítsál a lelkekbe.

Szikla vagy, mely állod az idők minden viharát. S ma, amikor olyan nagyok és annyira fájdalmasan végzetszerűek ezek a viharok, akkor nem kétszer, hanem százszor inkább szükség van rád. Nem ismernek, vagy kevesen ismernek, nem baj. Meg kell, hogy ismerjenek! S ha megismertek, terjeszteni fognak. Akiknek Isten adta a fényt, hogy világítsanak, azokról továbbra is Isten fog gondoskodni!

Fehér Barát! Körötted állunk és figyeljük, hogyan lüktet szellemiséged. Nézzük, mint szárnyal apostoli küldetésed a világ rengetegébe. Halljuk és mindig jobban értjük szavadat. Te nemcsak adni akarsz önmagadból, hanem tanítani és vezetni akarsz minket. A te apró meglátásaid lassan a miénk lesznek. S ha ma talán még idegenkednek Tőled, holnap már nem fogják elereszteni a felénk nyújtott kezét, mert érezni fogják mindnyájan, amit mi érzünk most ...

Virág Benedek epigrammáiból

Ha betegen ágyban nyögsz, ha fáj fejed, gyomrod:
Oh, bár az ég megszánna! mondod. E szóra
Az örökös ébred s ő is így sóhajt: Oh, bár!

(Valakire.)

Egy falusi ember szamarát irgalmatlanul
Úgy megterhelte, hogy alig léphetett! reá
Kiáltozának mások, szánna a szegényt,
S könnyitne rajta; egyébként kutyaeledel leszen.
A falusi végre, megszánván az állatot,
Terhét magára vette s úgy ült fel reá.

(Falusi ember.)

Egy kis folyónak nagy kevélyen a Duna
Mondá: Te mi vagy? Egy-két üres csöbört alig
Bírnál el, én rakott hajókat hordozok.
A kis folyó: Magadban, mond, nem vagy te nagy;
Naggyá (ne büszkélkedjél) kicsinyek tettek.

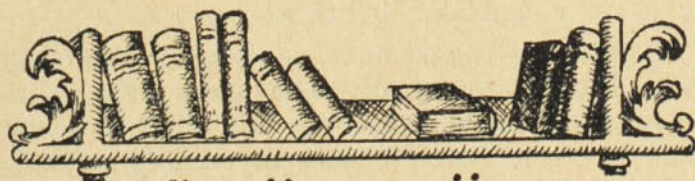
(Duna és kis folyó.)

Egymásra régen törték a komondorok,
Kiket hiába intett a nyáj pásztora
Jó békességre, nevedett mérges dühök,
Ki is ütött; marták, rágták kíméletlenül
Egymást; az egész nyáj rajtok elbáméskodott.

A lesben álló s jól vigyázó farkasok
Előszaladtak, és őket mind elnyomák;
Azután a juhnyájt szaggaták, ölék, evék.

Érted, ha akarod érteni, ezen költeményt.

(Veszekedő komondorok.)

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

Komócsy István, prelátus-kanonok: *Wajdits Gyula prelátus, pécsi kanonok élete* (Pécs, 1941.). 1920-ban halt meg Pécsen szentség hírében ez a magával szemben hihetetlenül igénytelen, másokkal szemben határtalanul bőkezű prelátus-kanonok, ki a Pálosrend hazatelepítése terén is el nem múló érdemeket szerzett, amit kötelességének is érzett, hisz nagyanyja révén Virág Benedeknek volt rokona (50.000 koronát adott, a pécsi pálos rendháznak). Komócsy István prelátus-kanonok gondos adatgyűjtés után állította össze életrajzát, melynek közvetlen elő-

adásáért s humorosabb részleteiért nagy hála kötelezte olvasóközönségét. — r —

Die Fischer von Galilaea: Biblische Erzählung von **Johann Vath**. Übersetzt von Wilhelm Knabel. — Több műve között a «Galileai halászok» című is megjelent német nyelven, kitűnő írója nevét az egyik világnyelven is hirdetve. A fordítás hiven tolmácsolja Váth leginkább Gárdonyira emlékeztető, mégis egyéni stílusát, rapszódikus és markáns vonalakkal mutatva be olyan közelről az apostolokat, mintha nem is a régmúltban a Genezáreth taván, hanem most a Balaton partján halászgatnának... P. Á.

Tower Vilmos: *A papi celibátus* (Szalézi Művek). A jónevű szerző e legújabb művében mind a papokat, mind a világiakat egyformán érdeklő kérdést világít meg teljes biztossággal és széleskörű olvasottsággal. A szentírási alapvetés után látjuk a celibátus történetét nemcsak általános vonásokban, hanem a magyar történelem tükrében is. Majd a celibátus mibenlétét, jó és árnyoldalait mutatja be a szerző, tág teret hagyva az összes lehetséges ellenvetéseknek s a legújabb írók s nagy emberek véleményeinek. A könyvecske izléses kiállítása a Szalézi Műveket dícséri. — ly —

John F. Noll—gr. Wenckheim F.: *Győződjünk meg az igazságról*. Budapest. 1941. Korda.

Az A. C. előretörésének hónapjaiban ugyan van-e praktikusabb, időszerűbb most megjelent munka, mint a híres amerikai főpásztornak: Noll Jánosnak gr. Wenckheim Frigyes prelátus, jáki apát által magyarra fordított, «Győződjünk meg az igazságról» című, utólérhetetlen ügyességgel, lebilincselően érdekes hitvédelmi párbeszédet tartalmazó munkája. E műnek — mely Amerikában fél éven belül 30 kiadást ért el s ma több, mint 300.000 példányban forog közkezen — magyarra fordításánál nemcsak az a szempont vezette az illusztris fordítót, hogy egy stílusában új irányt képviselő, mindenki számára élvezetes munkával gazdagítsa apologetikus irodalmunkat, de jelentős segédeszközt is akart nyújtani a lelkeskedő papságnak, s a hitüket megismerni, öntudatosítani igyekvő híveknek. Az újabb idők felfigyelése az Egyház tanaira, bár jól vagy rosszul is értik azokat, sokakat vezérel az Egyház felé. Főképp áttérők számára értékes ez a világosan, érthetően s a legszigorúbb egyháziassággal megírt könyv. Protestáns és

megkereszteletlen egyformán hűséges és biztos útmutatót talál beszélgetéseiben, melyeknek el kell őt vezetnie az igazság teljes ismeretére. Hitében nem gyakorló, úgynevezett hideg katolikusaink is, akik többnyire hangos keresztények és nem egy egyesületünkben hangadók, az egyesületi könyvtárakban elhelyezett vagy olvasószobákban kitett könyv fellapozása, esetleges beleolvasás mellett haszonnal ébredhetnek rá hitbeli tudásuk hiányaira. Különösen konvertita oktatásnál megbecsülhetetlen segítőtárs ez a könyv, hiszen elsősorban őket tartotta szemé előtt az amerikai főpásztor, ki egykor püspöke volt magyar fordítójának.

— cz —

Gyenis András S. J. : A jezsuita rend hazánkban. Szalézi-Művek.

Rendtörténeti vázlatnak nevezi illusztris írója e könyvecskét, pedig nem száraz adatok halmazát kapja benne az olvasó, hanem igen élvezetes módon megírt és ügyesen összeállított ismertetését és sommáját a jezsuita rend értékes működésének hazánkban: Oláh Miklós püspök első telepítéseitől kezdve egészen az idén nagy fényvel lezajlott jubileumi ünnepségekig, mindenütt kiemelve a legkiválóbb rendtagok munkásságát. Kívánjuk, hogy P. Gyenis ezt a rövid «vázlatot» hamarosan bővebb formában is feldolgozhassa.

— b —

Luzsénszky Alfonz: Mi az igazság? Budapest. 1941.

Apologetikus céllal írt mű. A szerző az Úr Jézus és Pilátus közötti párbeszédéből kiindulva tárgyalja, hogy az emberek általában mennyire félnek az igazságtól; majd korunk vallástalanságát megalapozó tévelyeket veszi sorra és cáfolja nagy fölénnyel és elmeélel. Előljáróban a lanyhák és vallásközömbösök életének alapelvét, a «becsületességet» tárgyalja és kimutatja, hogy ez a motívum komoly kísértés idején még a józan ész követelte természetes törvények megtartására se segít. Beszél a faji, turáni vallás esztelen voltáról, majd a Szentírásról, Jézus Krisztus személyéről és az Egyházzól. Rövid 80 lapon a filozófiából, dogmatikából és történelemből aránylag hihetetlen sok anyagot dolgoz föl. Az előadása ezért egy kissé tömör, de sohasem fárasztó. Hangja sokszor harcias, támadó. A katolikus hívek számára

korunk tévelyeit illetőleg eligazodásul igen alkalmas kézikönyv.

Pálos könyvesboltunkban is kapható. Ára 1.50 P.

— nn —

Dr. Kertész János: «Magyar Zarándokhelyek» című, negyedszáz oldalnyi munkájában (Budapest. 1941. Szent Imre-kiadóvállalat) úgy áll előttünk a magyar búcsújáróhelyek leírása, mint üde májusi vadvirágcsokor a Nagyasszony oltárán. Nem akart a szerző kimerítő képet nyújtani, nem akart költséges, vastag kötetekkel a közönség elé lépni, hiszen azzal az alapos irodalmi felkészültséggel, amit műve végén idéz, azt is megtehetette volna; közelebb akarta hozni a magyar közönséghez a honi búcsújáróhelyek szépségét, történetét. Ezt valóban mesterien oldotta meg. Széleskörű történelmi utánjárását az teszi még értékesebbé, hogy művében már felsorolja a felvidéki s az erdélyi hírneves zarándokhelyeket is. Bizton hisszük, eléri bevezetőjében kitűzött célját, hogy «hazánk búcsújáróhelyei még jobban vonzzák a magyar nemzet fiait» s e mű is előmozdítja a «rendíthetetlen bizalmat a nagy magyar feltámadásban».

B. A.

Tamási József: Vedd a szent kardot! Szalézi Művek.

A katolikus hitvédelemnek minden kényesebb pontját érintő könyvecskét, melyet szent kardnak szánt a szerző ebben a hitetlen életben küzdő világi apostolok számára, a Don Bosconyomda adta ki igen előkelő köntösben, Márton Lajos gyönyörű illusztrációival ékesítve, melyek önmagukban is páratlan értékek.

— y —

Visszafojtott lélekzettel figyeljük azt a gigantikus, a világtörténelemben eddig páratlanul álló felmérhetetlen jelentőségű és sorsdöntő küzdelmet, melyet Európának úgyszólván összes népei vívnak a sátáni titkokat és borzalmakat rejtegető Szovjettel szemben. Ebben a titáni küzdelemben ott harcol első vonalban a magyar is, aki mindig szembefeszült minden szennyes áradattal, mely Európát s a kereszténységet fenyegette. Történelmi hivatásunk és felelősségünk tudatában ajánljuk fel mindnyájan legalább imáinkat a Boldogasszony hatalmas közbenjárásáért!

Boldog Özséb segít! «Fiam állásának elnyeréséért imádkoztam Boldog Özséb szenttéavatásáért. Imám meghallgatást nyert. Deo gratias.» — «Kis leányom a gimnázium egy tárgyából erősen hanyatlott. Egy hét választotta el a végosztályzattól, mikor minden vele való foglalkozásunk hiábavalónak bizonyult. Ekkor kértem szívből Boldog Özséb segítségét. Már aznap sugárzó arccal jött haza leánykám s örömmel ujságolta, hogy megtörött a jég, jól felelt tanárnőjének s ettől számítva még két jó felelete volt s így megmenekedett a biztos bukástól.» — «Családom vidéken töltötte a húsvéti szünetet. A bemondott érkezési időre azonban nem jöttek meg. Rendkívül aggódtam az ottani árvízveszély miatt. Kértem Boldog Özséb segítségét erősen és forrón, hogy még az utolsó vonattal tegye lehetővé megjövetelüket. Kérésem látszólag nem teljesült. Nem csüggedtem hitemben iránta, pedig másnapra megjött a sürgöny, hogy árvíz miatt jövetelük bizonytalan. A nap folyamán többször fohászkodtam buzgón: «Boldog Özséb, vezesd őket haza!» Még nem állt be az éjjel, váratlanul megérkeztek. Útjuk egészen csodálatos volt. Az elmosott pályát a munkások megfeszített erővel annyira használhatóvá tették, hogy egy vonat átjöhett rajta. Utána újabb víztömeg akadályozta meg a közlekedést. Erre az egyetlen vonatra vezette Boldog Özséb enyéimet, hogy buzgó és kitartó kérésemet teljesítse. Hű maradtam hozzá kisebb-nagyobb ügyeimben egyaránt; egy-egy fohászom, mellyel vagy kérem, vagy köszönöm, sokszor fölkeresi őt. Ha hallok róla, vagy ha képen látom, mint pl. az esztergomi bazilikában, boldog vagyok. Érdekel minden, ami vele kapcsolatban van és szívesen beszélek csodálatos segítségéről, mikor bajban, kétségben mellettem áll és szószólóm a jó Istennél.» — «Boldog Özséb hathatós segítségét éreztem a következő esetben: Édesapám 84. évében van. A télen erős influenzába visszaesve, állapota nagyon súlyosra fordult, orvosi vélemény szerint is «csak a jó Isten segíthetett rajta!» Boldog Özséb közbenjárását kértem, ki — csodálatos módon — egyik napról a másikra meggyógyította.» —

Boldog Özséb szenttéavatására dr. Smoczer Nándorné Sátoraljaújhelyről a következő kéréssel küldte adományát: «Hogy a sátoraljaújhelyi piaristák (ősregi pálos) templomának Feszület-kápolnája alatti kriptában állítólag épségben nyugvó Csepellényi György pálos vértanu atya boldoggáavatását is szorgalmazni szíveskedjenek, aki a XVII. században adta életét Krisztusért». Hálával és örömmel nyugtázzuk nemes szándékát és igyekszünk minden tőlünk telhetőt megtenni e szent és közös cél érdekében!

Valaki írja: «Önök talán nem tulajdonítanak nagy fontosságot annak, hogy az előfizetők nagy

táborából egy szürke közkatonának mi a véleménye becses lapjukról, azonban úgy vélem, hogy a lap és olvasói között nem közömbös a kontaktus, hisz utóvégre a lap az olvasó számára készül és — hogy prózáilag fejezzem ki magam — az olvasó véleménye tartja életben. Én előfizetője vagyok a lapnak már megjelenése óta és nem győzöm csodálni, mennyi hozzáértéssel, zszurnalisztikai ösztönnel és finomsággal szerkesztik. Ennek megítélésére, mint vérbeli «ujságírói ivadék» — szerénytelenség nélkül szólva — szakember vagyok. Lapjuk annyira kiemelkedik hasonló tendenciájú klerikális folyóiratok közül, mint sudár jegenye korcs akácfák erdejéből. De most nem akarom dicsérettel illetni az izléses formát, a kitűnően megválogatott elsőrangú külföldi írók cikkeit, a magyar cikkek színes érdekességeit, most csak egy szerény, kíváncsi kérdéssel bátorkodom alkalmatlankodni... Nagyon szeretném ugyanis tudni, ki rejtőzik a «Fráter Jácint» álnév alá, illetve vajjon álnév egyáltalán, vagy pedig van fráterek között egy ilyen nevű író? Mert *író*, mégpedig a legjavából és nem túl nagy jóstehetség kell annak megjövendüléséhez, hogy ezt a nevet a legnagyobb egyházírók között emlegetik hamarosan. Úgy az «Imamozaik» és a «Remete Szent Pál-könyörgések», valamint legutóbb a «Májusi litánia»: az egyházirodalom gyöngyei és megérdemelnék a legszélesebb publicitást. Mindenesetre melegen gratulálok a pálosoknak, hogy — csak úgy, mint évszázadok óta mindig — ebben a pogány, romlott világban is kitermelnek olyan tehetségeket, kik hivatottak lelkiileg fölemelni a csüggedőket, vigaszt nyújtani az elkeseredetteknek és világító fáklyaként lobogni a sötétben.» — Válaszunk röviden csak ez: Fráter Jácint pálos álnév...

Személyi változások: *Budapest* P. Galambos Kálmán alperjel lett, P. Vezér Ferenc gondnok, ugyanide került Pécsről P. Ács István. — **Pécsett:** P. Gyéressy Ágoston lett alperjel és gondnok, Budapestről P. Csellár Jenő került ide mint az ujoncmester társa és a segítő testvérek vezetője. — **Szentkútra** P. Bolyós Ákos került Pécsről mint alperjel és a segítő testvérek vezetője és iskoláinkban hitoktató.

Rómából kaptuk az öröndetes hirt, rendi ügyvivőnkől, P. Raczynskitől, hogy a Szentszék teljes búcsút engedélyezett mindazoknak, kik január havában tartani szokott Remete Szent Pál novénánkon mindvégig résztvesznek s minden egyes napra hetévi búcsút adott. — Szent kút számára a szokásos feltételek mellett (gyónás, áldozás, imádság a pápa szándékára) a következő napokon nyerhetnek teljes búcsút a hívek: *Pünkösöd mindkét napján, Nagyboldogasszony,*

Kisboldogasszony, Csensztochowai Boldogasszony (aug. 26.) és *Magyarok Nagyasszonya* (okt. 8.) ünnepén (illetve a rákövetkező vasárnapon) és a *Szent Kereszt feltalálása és felmagasztalása* napján. — A pápai dekrétum szentkúti templomcskánkát a kitüntető «szentély» megnevezéssel jelöli meg, az Alföld e kedvelt búcsújáróhelye valóban vigaszt, erőt és kegyelmet sugárzó szentély mindenki számára.

Zágrábban járt június közepén P. Zembruszky Mihály, rendfőnöki biztos, dr. Stepinac Alajos zágrábi érsek és horvát metropolita meghívására, hogy megsejtelje a Rendnek fölajánlott Mária-Bistrica kegyhelyet, a horvátok nemzeti szentélyét, mely évente kb. 200.000 búcsúst lát falai között. A Rend hozzájárult a kegyhely birtokbavételéhez és gondozásához s Lengyelországból hét szerzetes, közöttük öt áldozópap készül a letelepedés megvalósítására P. Izdebski Kelemen perjel vezetése alatt, aki 1934-ben az általa alapított római, későbbben a budapesti (sokan nagy szeretettel emlékeznek még rá), most pedig a krakói kolostor perjelé volt.

Pécsen július hó folyamán tartottuk évi szokásos tíznapi lelkigyakorlatainkat fogadalmas testvéreink számára, melyen pesti házunkból is résztvettek.

Soltvadkerten ünnepelte meg a legnagyobb csendben P. Besnyő Gyula, szentkúti perjel pappászentelésének 35. évfordulóját Sárlos Boldogasszony ünnepén.

Új beöltözésre készül pécsi ujoncházunk szept. 7-én, előtte tíznapi lelkigyakorlatot tartanak kispap- és segítőtestvér-jelöltjeink, a tavaly beöltözöttek pedig szept. 9-én tesznek fogadalmat a rendi szertartások szerint.

Adományok Szentkút részére: *Templomfelszerelésre*: 100 P: Jenőfi Sándorné és N. N. Csongrádról; 20 P: Jenőfi Sarolta és Fodor Jenőné; 23 P: a Szentkúti szegedi úti iskolások; 13 P: a kécskei hívek; 10.60 P: a jánoshalmi hívek; 3.20 P: Halász Veron. — *Rendházépítésre*: 500 P: vitéz Baksay József újból; 100 P: özv. Kovács Sándorné; 50 P: dr. Kerner István, Kiss Andrásné; 24 P: Ruppert József; 20 P: Vizy Károly; 10 P: vitéz Balogh Gábor, Oltványi Aranka, Szentkúti Ifjúsági Egylet. — *Élelmiszert adtak*: dr. Endre Zsigmond, özv. Dobákné, Kiskunfélegyházi Iskola

Nővérek, Juhász János, Darányi Imre, Tapodi János, Gánié Arnold, vitéz dr. Szentmihályi és több félegyházi hívő.

Halottaink: Zichi és vásonkeői gróf Zichy Géza udvari kamarás; Székely Gyula szatmárnémeti apostoli kormányzó; dr. Beliczky János érseki helynök, Rozsnyó; Hegedüs József plébános, Berkesd; P. Pinzger Ferenc S. J. Pécs; Erdőssy János plébános, Komárom; Beksits Olivér m. kir. tábornok, Pécs; Oksa M. Armella Miasszonyunkról nevezett női kanonokrend tagja, Eger; Római Róbert Pécs; Grenztner Antal Csobánka; Hental János Dombóvár; Karsay István Czelldomölk; Szanka Anna Miskolc; Tarjányi Ferenc Kiskunfélegyháza. — **Adj Uram, örök nyugodalmat nekik!**

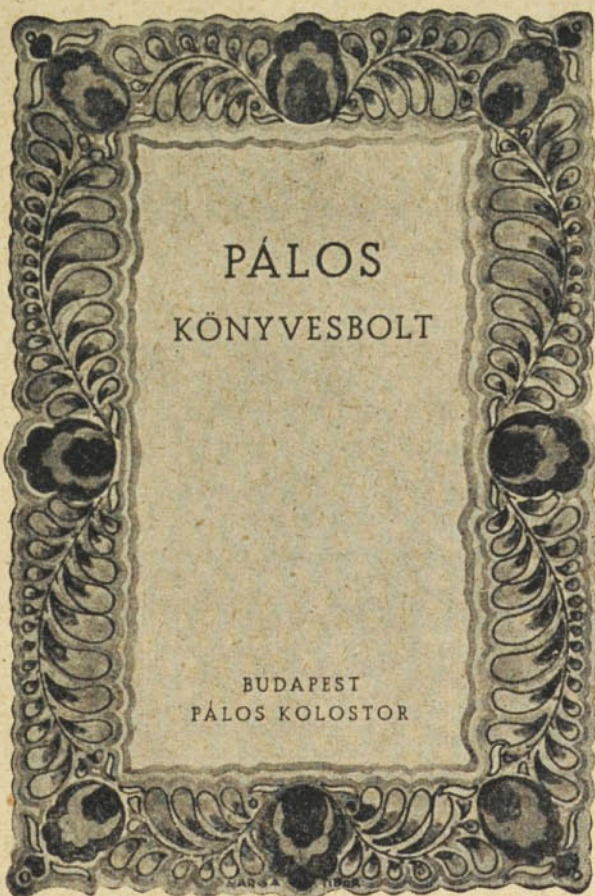

Verseket csak felszólításra fogadhatunk el. Kis lapunk szűk terjedelme s évnegyedes megjelenése lehetetlenné teszi az összes beküldött versek közlését.

M. K. Pécs: Generális Perjel Atyánk, újabb csensztochowai híreink szerint, hál' Isten', jobban érzi magát már, bár betegeskedése újból csaknem válságosra fordult. Imádkozzunk érte!

B. I. Budapest: Azt tetszik írni: «Nagyon leköteleznének, ha a szerkesztői üzenetekben, nevem kezdőbetűinek jelígeje alatt, közölni méltóztatnék, hogy ki ír b. lapjukban Fráter Jácint pseudonym alatt? Ugyanis az egyébként is kitünően szerkesztett lapnak, melynek minden egyes száma örömteljes meglepetést hoz, ez az új erő valóban díszje és mi már többen felfigyeltünk nagyszerű írásaira. Az utolsó számban megjelent májusi litánia pedig proházkaik magaslatra emelkedik és az anonym írókat odahelyezi egyházirodalmunk legkitünőbbjei közé. Amikor többek nevében is hálás köszönetet mondok a sok élvezetes óráért, melyet kedves folyóiratunk szerez, vagyok kiváló tisztelettel...» — Mi köszönjük a jóleső biztatást, mi vagyunk hálásak a meleg érdeklődésért, mi örülünk talán a legjobban, hogy a lap és olvasótábora ennyire megértette és megtalálta egymást, de Fráter Jácintot mégsem kell, úgy hisszük, bemutatnunk; hiszen ismerik őt...

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Baranyay Lajos. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

PÁLOS KÖNYVEK:

- Pusztai Sándor:* Remete Szent Pál Himnuszai (latin és magyar nyelven) —.10 P
- Dr. Kisbán Emil:* A magyar Pálosrend története I. és II. kötet összesen. 18.— P
- P. Gyéressy Ágoston:*
- Remete Szent Pál élete —.28 P
 - A Szeplőtelen Szűz kis zsolozsmája —.20 P
 - Kilenced a pálosok Sziklatemplomának Nagyasszonyához —.30 P
 - Keresztút a Szűzanyával —.50 P
 - Uram, nem vagyok méltó...!... 1.60 P
 - Hallgasd meg zengő énekünk, Madonna! 1.20 P
 - Boldog Özséb élete 1.— P
 - Veni Sancte —.10 P
 - Boldogasszony miséje —.60 P

Dr. KISBÁN EMIL:

A MAGYAR PÁLOSREND TÖRTÉNETE II. KÖTET

Végre, nagy áldozatok révén megjelenhetett a Pálosrend Történetének II. kötete, mely a Rend történetét 1711-től a Magyarországra való visszatelepítésig foglalja magában. Kisbán rendszerező képessége a II. kötetben domborodik ki. A hihetetlenül nagy anyagot mesteri ügyességgel teríti ki az olvasó elé, s száraz történeti tényeket kitűnő érzékkel tüzdeli tele a Rend szellemét, életét és féltékenyen őrzött szokásait hűen demonstráló, mindenki számára érdekes epizódokkal, irodalom- és szellemtörténeti tanulmányokkal.

Tudományos, de egyben népies feldolgozás, objektivitás, könnyen folyó stílus és izléses kiállítás voltak azok a vezérlő momentumok, melyeket a szerző a kidolgozásnál szem előtt tartott.

Az I. rész fejezetei közül különösen a pápai, pécsi, pesti és a nagyváradi volt pálos kolostorokról szólnak emelkednek ki.

A II. részben a Rend 18. századbeli anyagi helyzetéről és arról a Rend szellemére nézve oly káros folyamatról ír, melynek következtében a régi remete-szerzet pasztoráló, majd tanítórenddé alakult át.

A III. részben a pálos szellemmel ismerteti meg az olvasót, külön kiemelve a Rend magyar jellegét, ismertetve a rendi konstitúciókat, a pálos könyvtárakat és a 18. századbeli magyar diplomáciának kiváló pálos képviselőit.

A IV. rész a rendi liturgiával és a Rend pasztorális tevékenységével, ennek eszközeivel foglalkozik 16 fejezeten át.

Az V. rész a Rend szervezetéről szól.

A VI. részből megismerhetjük a pálos iskolákat, s az azokban uralkodó vezér-elveket. Számos pedagógiai munka meríthet innen értékes adatokat.

A VII. rész a pálosok irodalmi tevékenységével foglalkozik.

A VIII. rész a Rend eltörlését és a visszatelepítő kísérletek történetét tárgyalja.

Értékes kronológiai táblázatok, egy térkép és a forrásmunkák gyűjteménye, még a függelék is érdekessé teszik.

Az óriási anyagban való gyors tájékozódást a pontos név- és tárgymutató teszi könnyűvé.

KAPHATÓ MINDEN JOBB KÖNYVKERESKEDÉSBEN

A FEHÉR BARÁT

Vastagh Éva: Boldog Özséb

A PÁLOSREND
ÉVNEGYEDES
ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

Magyar Bálint: Át kell adnom egy ós történetet! — Dr. Margittay Rikárd: A salzföldi kolostor éjféli miséje — Dr. Dobák Ferenc: Az egyetlen magyar eredetű szerzetesrend — Dr. Parsch Pius: Hallgatás a liturgikus magatartás előfeltétele — Fráter Jácint: Új könyörgések — Bárány Schrodner Attila dr.: Remete Szent Pál életműve hazánkban — Pariss Pál: A máriavölgyi csodaforrás — Ifj. Győrffy Gábor: Gloria in excelsis Deo! — Otto Karrer: Kegyelem — Imádság — Munka — Beküldött könyvek — Pálos krónika